

6. Про державне регулювання виробництва і торгівлі спиртом етиловим, коньячним і плодovým, алкогольними напоями та тютюновими виробами: Постанова ВРУ від 19.12.1995р. № 482/95-ВР.

7. Про розміри плати за марки акцизного збору для алкогольних напоїв та тютюнових виробів: Постанова КМУ від 20.06.2003р. № 926.

8. Питання випуску, обігу та погашення податкових векселів, які видаються до отримання спирту етилового не денатурованого: Постанова КМУ від 22.06.2005р. №498.

9. Михайленко О.Р. Акцизний збір: від А до Я. – Харків: Фактор, 2006. – 156 с.

10. Перманчук П.С. Про акцизний збір. – К., 2007. – 291с.

Отримано 07.09.2009

УДК 657.075.8

Н.І.ГОРДІЄНКО, канд. екон. наук, Т.В.ГОРДІЄНКО, Ю.М.СРОХІН
Харківська національна академія міського господарства

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИЗНАННЯ, ОЦІНКИ І ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВ ВИТРАТ ПО МСФЗ, GAAP USA, П(С)БО

Розглядаються особливості відображення в обліку і звітності підприємств витрат по МСФЗ (Міжнародних стандартів фінансової звітності), (IAS) GAAP USA (Загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку США), П(С)БО (Положень (стандартів) бухгалтерського обліку України). Надана порівняльна характеристика визнання, оцінки, класифікації та групування витрат з метою трансформації фінансової звітності українських підприємств.

Рассматриваются особенности отражения в учете и отчетности предприятий расходов по МСФО (Международным стандартам финансовой отчетности), (IAS) GAAP USA (Общепринятым принципам бухгалтерского учета США), П(С)БУ (Положениям (стандартам) бухгалтерского учета Украины). Представлена сравнительная характеристика признания, оценки, классификации и группировки расходов с целью трансформации финансовой отчетности украинских предприятий.

Peculiarities of the expenditures reflection in the accounting and financial statements of the company according to IAS (International Accounting Standards), GAAP USA (Generally Accepted Accounting Principles In USA), P(s)BU (Regulations (Standards) Of the Accounting In Ukraine) have been thoroughly examined. Comparative characteristic of the expenditures acceptance, evaluation, classification and grouping has been given in order to facilitate financial data transformation of the Ukrainian enterprises.

Ключеві слова: фінансова звітність, МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності), (IAS) GAAP USA (Загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку США), П(С)БО (Положення (стандарти) бухгалтерського обліку України), трансформація, витрати.

Трансформація фінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності (IAS) і загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку США (GAAP USA) останнім часом стає все більш актуальною для українських підприємств.

Однією з найважливіших проблем є трансформація витрат під-

приємства, оскільки їх відображення в обліку та звітності є не однозначним та суперечливим в різних країнах.

В системах МСФЗ і GAAP USA немає спеціального стандарту, аналогічного П(С)БО 16 «Витрати».

Визначення витрат у МСФЗ і П(С)БО є практично ідентичними, але відрізняються від GAAP USA тим, що витрати за GAAP USA не включають збитки. Збитки відрізняються від витрат по GAAP USA тим, що вони виникають в результаті фактів господарської діяльності, не пов'язаних з процесом отримання прибутку, тобто з процесом створення підприємством продукції, товарів, робіт і послуг протягом певного проміжку часу. Збитки показуються в звітності на нетто-основі (без податків), а витрати формуються з урахуванням податків [2, 7, 13].

Прикладом таких збитків можуть бути витрати, пов'язані із зміною вартості запасів, валютних курсів, нарахуванням штрафів і пені.

МСФЗ виходять з існування загальноприйнятої практики розмежування в звітності:

- статей витрат, які виникають в процесі звичайної діяльності підприємства;

- статей витрат, які не пов'язані із звичайною діяльністю.

GAAP USA розподіляє всі витрати на активи та інші витрати (зокрема відкладені), а також збитки.

Основна особливість відкладених витрат полягає в тому, що хоча підприємство і несе витрати, купуючи або використовуючи активи, вони самі по собі активами не являються.

Збитки виникають в результаті фактів господарської діяльності, що не пов'язані з процесом отримання прибутку, тобто з процесом створення підприємством продукції, робіт і послуг. Вони виникають в результаті одиничних або несистематичних видів діяльності, що не відносяться до основних [5, 10, 13].

Відповідно до П(С)БО, витрати класифікуються залежно від виду діяльності, від якого вони виникли, а також по економічним елементам і статтям витрат. За доцільністю витрати поділяються на продуктивні, непродуктивні й надзвичайні [1, 2].

По МСФЗ витрати визнаються на основі безпосереднього зіставлення між понесеними витратами і прибутками по конкретних статтях доходів, що припускає одночасне визнання прибутків і витрат, що виникають безпосередньо і спільно від одних і тих же операцій або інших подій [3, 4, 6, 9, 12].

Витрати визнаються в звіті про прибутки і збитки:

- негайно, якщо витрати не створюють більше майбутні економічні вигоди, або коли майбутні економічні вигоди не відповідають або

перестають відповідати вимогам визнання як актив в Бухгалтерському балансі;

- коли виникло зобов'язання без визнання активу, як у разі зобов'язання по гарантії на товар.

В GAAP USA визнання – це процес включення елемента звітності (активу, зобов'язання, доходу, витрати та ін.) у фінансову звітність. Будь-який елемент визнається при виконанні чотирьох умов (критеріїв визнання):

- відповідає визначенню, вказаному в положенні FASB CON 6 «Елементи фінансової звітності»;
- може бути вимірний;
- релевантний, тобто інформація про нього може впливати на рішення користувачів звітності;
- інформація про елемент є такою, що перевіряється, достовірна і нейтральна.

Як правило, витрати і збитки визнаються в звітності в той момент, коли економічні вигоди споживаються для виробництва продукції (робіт, послуг). Споживання може бути визнане безпосередньо або шляхом зіставлення з доходами, визнаними в тому ж періоді, наступними способами:

1. Собівартість товарів (робіт, послуг) співвідноситься з доходами, тобто визнається в тому ж періоді, що і доходи, що відносяться до одних і тих же операцій.

2. Адміністративні і комерційні витрати признаються, як правило, в тому періоді, коли вони виникли.

В GAAP USA застосовується концепція нарахування для визнання різних негрошових активів, зобов'язань, операцій і подій, які впливають на них.

Крім того, визнання в періоді виникнення характерне для витрат, які:

- не приводять до появи однозначно визначеної майбутньої економічної вигоди;
- були спочатку визнані як активи, але від яких не очікується надходження майбутньої економічної вигоди;
- раціональна алокація яких неможлива.

3. Деякі витрати визнаються з використанням систематичної і раціональної алокацією. Зазвичай, це відбувається у разі відсутності прямих причинно-наслідкових зв'язків між витратами і отримуваним доходом.

Відповідно П(С)БО, за умови, що оцінка витрат може бути досто-

вірно визначена, витрати відображаються у Звіті про фінансові результати в момент вибуття активу або збільшення зобов'язання, які призводять до зменшення власного капіталу підприємства (крім зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

Витрати негайно відображаються у звіті про фінансові результати, якщо економічні вигоди не відповідають або перестають відповідати такому стану, за якого вони визнаються активами підприємства.

Згорання доходів і витрат не дозволяється, крім випадків, передбачених відповідними положеннями (стандартами) [2].

У МСФЗ відсутні спеціально викладені в окремому стандарті правила відносно оцінки витрат підприємства.

В той же час окремі стандарти, наприклад, МСФЗ (IAS) 2 «Запаси», МСФЗ (IAS) 16 «Основних засобів», МСФЗ (IAS) 11 «Договорів підряду», МСФЗ (IFRS) 2 «Виплати, заснованої на акціях», МСФЗ (IAS) 39 «Фінансових інструментів», МСФЗ (IAS) 36 «Знецінення активів», МСФЗ (IAS) 19 «Винагород працівникам» та ін., містять положення, що визначають оцінку відповідних витрат, що визнаються в Звіті про прибутки і збитки.

По GAAP US оцінка витрат підприємства, визнаних у фінансовій звітності, проводиться відповідно до CON 5 «Визнання і оцінка у фінансовій звітності комерційних організацій». Існує п'ять способів вимірювання (п'ять атрибутів) вартості активів [14]:

- за історичними витратами – основні засоби і інше майно визнаються в обліку у відповідній сумі сплачених грошових коштів при їх придбанні;
- за поточними витратами – деякі матеріально-виробничі запаси враховуються за поточною вартістю заміщення;
- за поточною ринковою вартістю – деякі інвестиції в цінні папери оцінюються за вартістю, по якій вони могли б бути продані;
- за чистою вартістю реалізації – короткострокова заборгованість і деякі запаси оцінюються в сумі можливого надходження грошових коштів від їх конвертації за вирахуванням прямих витрат, пов'язаних з конвертацією;
- за приведеною вартістю майбутніх грошових потоків – довгострокова дебіторська заборгованість оцінюється у величині дисконтованих чистих грошових потоків, що отримуються в результаті її припинення.

Як бачимо, в GAAP USA до різних видів активів застосовуються різні атрибути вимірювання, які визначаються FASB в конкретних випадках і затверджуються у відповідних стандартах.

В П(С)БО відсутні спеціальні, викладені в окремому стандарті,

правила відносно оцінки витрат підприємства. Проте окремі стандарти, наприклад, як П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», П(С)БО 7 «Основних засобів», П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», П(С)БО 9 «Запаси» та ін. вказують на деякі особливості оцінки витрат [8, 11].

В таблиці наведено порівняльну характеристику витрат по МСФЗ, GAAP US, П(С)БО.

Порівняльна характеристика витрат по МСФЗ, GAAP US, П(С)БО

Ознака порівняння	МСФЗ	GAAP US	П(С)БО
<i>Стандарт, який регламентує</i>	Єдиного спеціалізованого стандарту немає	Єдиного спеціалізованого стандарту немає	П(С)БО 16 «Витрати», П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (в частині визначення терміну), П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» (в частині визначення витрат) та деякі інші
<i>Визначення терміну</i>	Витрати – це зменшення економічних вигід протягом звітного періоду, що відбувається у формі відтоку або зменшення активів або збільшення зобов'язань, які ведуть до зменшення капіталу, не пов'язаних з його розподілом між учасниками акціонерного капіталу	Витрати – це використання або споживання товарів (робіт, послуг) в процесі отримання доходів від систематичної діяльності	Витрати — зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу
<i>Класифікація та групування витрат</i>	МСФЗ виходять із існування загальноприйнятої практики розмежування в звітності статей витрат, які виникають в процесі звичайної діяльності організації та статтями витрат, які не пов'язані із звичайною діяльністю	GAAP USA розподіляє всі витрати на активи і інші витрати (зокрема відкладені), а також збитки	Витрати класифікуються в залежності від виду діяльності, від якого вони виникли, по економічним елементам і статтям витрат. А також виділяють прямі й непрямі витрати, змінні й постійні, одноелементні і комплексні, поточні витрати, витрати минулих і майбутніх періодів, продуктивні, непродуктивні й надзвичайні витрати
<i>Визнання витрат</i>	По МСФЗ витрати визнаються на основі безпосереднього зіставлення між понесеними витратами і прибутками по конкретних статтях доходів, що припускає одночасне визнання прибутків і витрат, що виникають безпосередньо і спільно від одних і тих же операцій або інших подій	Витрати і збитки визнаються в звітності в той момент, коли економічні вигоди споживаються для виробництва товарів (робіт, послуг). Споживання може бути визнане безпосередньо або шляхом зіставлення з доходами, визнаними в тому ж періоді	Витрати визнаються у звітності в момент вибуття активу або збільшення зобов'язання, які призводять до зменшення власного капіталу підприємства, на основі систематичного та раціонального їх розподілу протягом тих звітних періодів, коли надходять відповідні економічні вигоди
<i>Оцінка витрат</i>	У МСФЗ відсутні спеціально викладені в окремому стандарті правила відносно оцінки витрат організації, але в деяких стандартах, містяться положення, що визначають оцінку відповідних витрат, що визнаються в Звіті про прибутки і збитки	В GAAP USA до всіх видів активів застосовується не єдиний атрибут вимірювання, а різні атрибути, які визначаються FASB в конкретних випадках і затверджуються у відповідних стандартах	У П(С)БО відсутні спеціальні, викладені в окремому узятому стандарті, правила відносно оцінки витрат організації, але стандарти вказують на деякі особливості оцінки витрат

Виконаний нами аналіз основних характеристик витрат в системах бухгалтерського обліку МЗБО, П(С)БО і GAAP USA та порівняльний аналіз визначення, визнання, оцінки, класифікації та групування витрат доцільно використовувати у процесі трансформації фінансової звітності.

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України, затверджений ВР України 16.07.1999 р. №996-XIV. – Харків: Курсор, 2007. – 297 с.
2. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку: нормативна база. Нова редакція. – Харків: Курсор, 2007. – 297 с.
3. Глен А. Велш, Деніал Г. Шорт. Основи фінансового обліку: Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 943 с.
4. Голов С.Ф., Костюченко В.М. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами. – К.: Лібра, 2004. – 768 с.
5. Качалин В.В. Финансовый учет и отчетность в соответствии со стандартами GAAP. – 2-е изд., испр. и перераб. – М.: Дело, 1998. – 430 с.
6. Кураков Л.П. и др. Международные бухгалтерские стандарты: справ. пособие. – М.: Гелиос АРВ, 2000. – 218 с.
7. Палий В.Ф. Международные стандарты учета и финансовой отчетности. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2008. – 547 с.
8. Пантелеев В.П. Фінансова звітність – К.: Держ. акад. статист., обліку і аудиту, 2004. – 165 с.
9. Пашигорев Г.И. Применение международных стандартов финансовой отчетности в России. – СПб.: Питер, 2003. – 348 с.
10. Соловьева О.В. МСФО и ГААП: учет и отчетность. – М.: ИД ФБК-ПРЕСС, 2004. – 256 с.
11. Сторожук Т.М. Звітність підприємств. – Ірпінь: Нац. акад. ДПС Укр., 2005. – 265 с.
12. Расходы в US GAAP. http://gaap.ru/biblio/gaap-ias/compare_rus/023.asp.
13. Требования к учету расходов – сравнительный анализ МСФО и РСБ. <http://www.audit-it.ru/articles/msfo/a24744/144278.html>.

Отримано 01.07.2009

УДК 336.773

А.Р.МАЛОВА

Луцький національний технічний університет

КРЕДИТНА КООПЕРАЦІЯ В УМОВАХ КРИЗИ

Досліджено діяльність кредитних спілок в Україні. Пропонується розглянути їх як фінансово-кредитні установи, які не тільки зможуть пережити фінансову кризу, але й допомогти населенню, малому та середньому бізнесу втриматися на "плаву". Розглянуто нормативно-правову базу функціонування кредитних союзів і вказано шляхи її вдосконалення. Також наведено низку заходів щодо покращення діяльності кредитних союзів та перспективи розвитку кредитної кооперації в Україні в умовах кризи.

Исследована деятельность кредитных союзов в Украине. Предлагается рассмотреть их как финансово-кредитные учреждения, которые не только смогут пережить финансовый кризис, но и помочь населению, малому и среднему бизнесу удержаться на